

ՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՆԴԵՍ ԿԻՍԱՄԱՆԱՅ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 19

15 Յոննուար 1897

ՏՊԱԿԱՆԱԾ ԵՎ ԹՈՒՆԱԾ

ՏՊԱԿԱՆՆ.

ՃԻՎԵԼԵԿԵԱՆ

Պատր Ալի Հաստեւի Թիւ 20

1897

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

ԱՌՁԵՌՆ

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ-ԳԱՂՂԻՆՐԷՆ

Նոր տպագրութիւն (երկրորդ)

Ուղղեալ եւ յաւելեալ

աւելի քան 50000 բառ, ոճ եւ այլն,

Սոյն օգտակար գործ՝ կր բովանդակէ հայերենի բնթագիկ բոլոր բառերէն զատ՝ զիտական եւ արուեստական բազմաթիւ բառեր, ոճեր եւ ստացուածներ, իրենց զազկ. թարգմանութեամբն: Բառից զանազան ստույնները բացատրուած են բազմաթիւ օրինակօք:

Գործոյն վերջն աւելցուած է զազկ. բեզուի անկանոն եւ պակասաւոր բայից պարզ ժամանակներու դանկն՝ հանդերձ պիտանի եւ կարեւոր ծանօթութեամբք: Էջ իւր 1000, ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն:

Գին	զօրաւոր քառւորոցէ	զահեկան	25
	լաթակաղմ	»	27
	կիտակաշի	»	32

Կեդրոնատեղին է Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ վաճառատուն, թիւ 27, Ֆինճանճըլար, Կ. Պօլիս: Կը գտնուի Պ. ՊԱԼԵՆՑԻ եւ բոլոր հայ գրաթաճատաց քով, ինչպէս նաեւ Բերա, Մեծ փողոց, ՎԱՅՍԻ եւ ՔԱՅԼԻ գրաթաճատանոցները, եւ Ղաթաթիա Մանուկիէ ճատուսի, թիւ 42, ՌՕՄԱՆ եւ ԸՆԿ. թղթաւաճառանոցն:

Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Հ Ա Ն Դ Է Ս Կ Ի Ս Ա Մ Ս Ե Ա Յ

Եօրցենորդ Տարի

ԹԻԻ 19

15 Յունուար 1897

Ի Մ Ա Ս Տ Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Բ.

ՄԱՐԴՈՅՆ ՎԱԽՃԱՆՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՐ

« . . . Cette négligence en une affaire où il s'agit d'eux-mêmes, de leur éternité, de leur tout, m'irrite plus qu'elle ne m'attendrit; elle m'étonne et m'épouvante: c'est un monstre pour moi.»

PASCAL

« La conception chrétienne de la destinée est la seule vraie, la seule digne, la seule consolante.»

MGR. D'HULST

Որչափ աւելի կ'աւսումնասիրէ մարդ փիլիսոփայութեան բարձրագոյն խնդիրներն, այնչափ աւելի իրաւունք կ'առնենայ կրկնել մեծին Ֆենըլոնի հետ. «Մարդիկ աւելի կը պակսին բանականութենէ քան կրօնքէ»: Որովհետեւ եթէ առողջ բանականութեան մը լոյսն առաջնորդէր մեզ միշտ, փոխան այն յօքնազէտ հակակրօնական վրիպանաց որք կը խռովեն մատուցական աշխարհն, մեծ եւ յաւիտենական ճշմարտութեանց բարեբար եւ անդորրաւէտ թագաւորութիւնն երբեք չպիտի տկարանար մարդկութեան մէջ:

Մարդոյն վախճանն . ահա ամենէն կարեւոր եւ ամենէն կենսական խնդիրն որ երբեք կարենայ զբաղեցնել մարդկային միտքը . կ'արժէ որ ամենէն աւելի անտարբերներն իսկ թողուն պահ մ'իրենց մեռելատիպ թմրութիւնն , եւ սկսին խորհիլ , վասն զի խնդիրն պերազանցապէս անձնական է :

Իմաստասիրութիւնն ո՛չ միայն կ'ըսէ մեզ թէ Աստուած որոշած է վախճան մը մարդոյն , այլ եւ կը յաւելու թէ չէր կարող գործել այլապէս : Որովհետեւ Աստուած լինելով գերագոյն եւ կատարեալ էակն՝ չկարէ գործել ըստ բախտի կամ սուսնց նպատակի , քանի որ մին եւ միւսն կ'ենթադրեն անկատարութիւն մը , պակասութիւն մը : Ուստի մարդս հարկաւորապէս վախճան մ'ունի : Արդարեւ ի՞նչ կը նշանակէ այն անզուսպ փափաքն զոր ունի ամեն ոք երջանիկ լինելու . բոլորովին ընդածին է ի մեզ , բոլորովին յարակից մեր բնութեան այս փափաքը . Ամեն առաջ , ամեն ժամանակ , ամեն մարդիկ զգայած են հրատույնը ծարաւ մը երջանիկ լինելու . ընազղում մ'է այս , ամենէն աւելի բունն եւ ամենէն աւելի անկործան . Սակայն բաղձատանջ հակասութիւն մը , դառն հեգնութիւն մը չալլտի լինէր այս , եթէ երջանկութիւնն չլինէր մարդոյն վախճանն : Նա մահաւանդ Աստուածային բարութիւնն՝ իմաստութիւնն չէր կրնար դնել մարդոյն մէջ այս անցիմադրելի բաղձանքն սուսնց չորհելու նմա միանգամայն միջոցներն եւ վայելումն այդ երջանկութեան :

Նախ քաջայայտ իսկ է թէ վախճանն որում Աստուած սահմանած է զմեզ , պարտի լինել միշտ կարելի եւ մատչելի ամենուն , ապա թէ ո՛չ Աստուած պիտի դադրէր լինելէ իմաստուն , բարի եւ արգար : Յետոյ ի՞նչ է երջանկութիւնն . եթէ ոչ , ինչպէս կը սահմանէ Պոէս , «*Վիճակ մը կատարեալ միաւորութեամբն համայն բարեաց*. Status bonorum omnium aggregatione perfectus.» հետեւաբար հոն միայն կարէ լինել ճշմարիտ երջանկութիւն , ուր անհրաժեշտ կը դառնուն այս եւրեք պայմանք . 1. Արտաքսումն ամեն չարեաց , ապա թէ ո՛չ պիտի դադրէր բոլոր բարեաց միաւորութիւնն լինելէ . 2. Ստացումն ապահով , որովհետեւ նուազման կամ փոփոխութեան մը երկիւղն իսկ մեծ չարիք պիտի լինէր արդէն . 3. Ստացումն մշտաւեւ եւ անվերջ , որովհետեւ երջանկութիւն մը որոյ կուրուսան կրնանք կասկածիլ , կը դադրի իսկոյն երջանկութիւն լինելէ եւ ո՛րչափ աւելի ուրախութիւն պատճառած էր մեզ նորա ստացումն , այնքան աւելի տրամալի՝ բազմավիշտ է այն մատուցութիւն թէ նա կրնայ վերջանալ մի օր :

Ո՛րչափ կը մօլորին ուրեմն անոնք որ անտեսելով իմաստասիրութեան այս տարրական ծանօթութիւններն, այլ եւ այլ ժամանակօր բարեաց մէջ կը կարծեն զանկ մարդոյն վախճանն եւ իւր երջանկութիւնն : Ինչպէս երեւակայել մարդոյն համար այդ կերպ երջանկութիւն մը, քանի որ այդ բարիքներ թէ հոգւոյ եւ թէ մարմնոյ՝ բաց ի ուրիշ բազմաթիւ անպատեհութիւններէ՝ կախում չունին բնաւ մեր կամքէն, եւ հետեւաբար, հեռի հանուրց մատչելի լինելէ, հազիւ քիչերու միայն յատուկ կրնան լինել :

Նիւթական բարեաց վրայ խօսելով, ինչ բան կարէ երջանիկ ընել զմեզ. առողջութիւն, իշխանութիւն, գեղեցկութիւն, պատիւ, փառք, հարստութիւն, վայելք . . . : Ո՛չ անշուշտ, որովհետեւ պահանջաւ հանգամանքներէն ո՛չ մին կը տեսնուի ասոնց վրայ . եւ ահա էր մարդկութեան սրտի անզուգններն հառաչելու ունին, որոց արձագանգներն կը հնչեն զարերու ընդ մէջ, Ամենէն մեծ վայելողներն իսկ, եւ մանաւանդ անոնք կըրնան երգել՝ արտառագեաց՝ Արթիւտ ար Միւսէի հետ .

Au fond des vains plaisirs que j'appelle à mon aide,
Je trouve un tel dégoût que je me sens mourir.

Դառով հոգւոյ բարեաց, զիտութիւն, առաքինութիւն, սըրբութիւն կրնան լինել մեր վերջնական վախճանն, կարո՞ղ են զմեզ երջանիկ ընել : Ո՛չ զիտութիւն, որովհետեւ ո՛չ միայն անմատչելի է բազմաց, այլ եւ ո՛չ իսկ կը գտնացնէ լիովին այն բազմանքն զոր սենինք զիանալու . խորհրդաւոր մթութիւններ ունի, որ կը նկզեն զմեզ . եւ ո՛րչափ աւելի կը յառաջգիմենք զիտութեան մէջ, այնչափ աւելի կը նշմարենք մեր սպիտութեան թանձրութիւնն : Բաց աստի, զիտութեան կրնան ընկերանալ մեծամեծ սղէաք եւ տառապանք. եւ եթէ զիտութիւնն կը նուազեցնէ երբեմն նիւթական եւ ֆիզիզական ցաւերն, ըստէպէս կը յաւելու, կը սաստկացնէ բարոյական տառապանքները : Եւ ո՛չ առաքինութիւնն եւ սրբութիւն կարող են կատարելապէս եւ բացարձակապէս երջանիկ ընել զմեզ, որովհետեւ առաքինութիւնն միջոց մ'է համեւելու առ այն, բայց ինքը գերազոյն եւ կատարեալ Բարին չէ, վախճան մը չէ (*) : Դարձ-

(*) Ճշմարիտ է թէ կոյ առաքինութեան, մանաւանդ սրբութեան մէջ, մասնական եւ յարաբերական երջանկութիւն մը զորմէ պիտի խօսինք այլ տուրիւ. միայն զիսեւ կուտանք հոս թէ այդ երջանկութիւնն կ'ըզգան Սուրբ բարձրագոյն եւ գերազանց վախճանի մ'ակնկալութեամբ : անմիջապէս որ այս գաղբի, այն կ'անհետանայ իսկզբն : Ծ. Հ.

եալ ստաքինութիւնն՝ հեռի վայելում մը լինելէ՝ յարատեւ մըր-
ցում մը, տաժանելի եւ դժուարակիր պայքար մ'է՝ եւ ինչ է
Սրբութիւնն եթէ ոչ երկար չղթայ մը զրկումներու եւ մահա-
ցուցմանց , յոքնադիմի չարչարանաց : Լուրջ խորհող մը
չկարէ տարակուսիլ թէ ներքին այն հաճոյքն որ յարակից է գո-
հոգութեան, անձնութեան, սորա գործադրութիւնն զւրա-
ցընելու համար եւեթ շնորհուած լինի մարդոյն :

Այդ մի կողմանէ տեսնելով այն բուռն տենչն զոր ունինք
երջանկութեան, եւ միւս կողմանէ հաստատելով բոլոր աշխարհի
անկարողութիւնն զմեզ գոհացնելու, ողջամիտ Փրկստփայու-
թիւնն կը հեռուցնէ հարկաւորապէս թէ կայ ուրեմն, յետ այս
կենաց, մարդոյն համար կեանք մը, ուր պիտի հասնի նա իւր
վախճանին, պիտի լինի կատարելապէս երջանիկ, եւ որովհետեւ
ոչ-մշտատեւ, ոչ-անվերջ երջանկութիւն մը, ինչպէս տեսանք ,
չկարէ ստուգիւ ճշմարտութիւն կոչուիլ , ապա ուրեմն մեր
կեանքն՝ հանդերձեալ աշխարհին մէջ՝ է իրապէս եւ հարկաւո-
րապէս յաւիտենական : Ահա՛ ճշմարտութիւն մ'որ գերազան-
ցապէս փրկստփայական եւ մխիթարական է միանգամայն :

ՆԵՐՍԷՍ Յ. Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԸՍՏ ԳՐՈՑ ԵՒ ԸՍՏ ՔԱՂԴԷԱԿԱՆ ՎԿԱՅԱԳՐԱՅ
ՆԱՀԱՊԵՏԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ

(Շարունակութիւն տես քիւ 18)

Այս պահուն՝ տաճարին հովանւոյն տակ՝ հաւանական է թէ
Ծննդոց սոյն ցուցակներն քննուած եւ ճշգուած ըլլան :

Այդ կրկին զարուց միջոյնն՝ յորս Գարիգինի տաճարն կան-
գուն էր , չգիտեմք թէ ինչ տեսակ յարաբերութեան մէջ էին
Սամարացիք ընդ օրինաւոր տաճարին հպատակս . այս յայտնի
է՝ զի եթէ Երուսաղիմ բնաւ իսկ ազգեցութիւն ունեցած չըլ-
լայ Սամարիոյ վրայ , սակայն Յովհաննու Հիւրկանու Ա. ձե-
ռամբ վերջնոյս քարուքանդ լինելէն յետոյ՝ ուղղակի կամ ան-
ուղղակի ազդուած են յերուսաղեմէ . այնպէս զի իրենց Թորանն
նոյն ծննդոց ցուցակներու ուղղագրութիւնքն ընդունած է :

ինչ որ ալ կարծեմք այդ զանազանութեանց պատճառն՝ երբայականք եւ սամարական օրինակք կանոնաւոր համեմատութեամբ մը կը տարբերին Եօթնասնից, եւ ահա.

Նահապետաց մինչեւ ի ծնունդս դիմող առաջին տարեաց մէջ՝ յուղայական երբայեցի օրինակն 100 տարի կը վերցունէ ի բաց. այսպէս Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, ԺԲ, ԺԴ, ԺԵ, ԺԶ, ԺԷ, ԺԸ, ԺԹ (150 տարի) նահապետաց 100 տարիքն բարձած է: Սամարացի երբայականն 100 տարի կը բառնայ յաջորդ նահապետներէն. Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, Է, Ը, Թ (135 տարի), ԺԹ:

Իսկ կենաց երկրորդ մասն՝ այսինքն զկնի ծննդեան, ի հակառակէն 100 տարի յաւելլով կը փոխանակէ յուղայականն. այսպէս, Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, ԺԴ (100-27 տարի), ԺԵ և Նոյնպէս սամարականն. Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, նահապետաց նկատմամբ նոյն բանն կ'ընէ: Թ նահապետին կենաց երկրորդ մասին վրայ միայն 35 տարի կը յաւելու. մինչդեռ առաջին մասէն 135 բարձած էր:

Կենաց երկրորդ մասին թուականներէն յուղայական օրինակն ԺԲ նահապետինէն 97 տարի կը բառնայ, իսկ սամարականն 149 ամ Ը էն, 97 ԺԲ էն, 100 ԺԶ, ԺԷ, ԺԸ էն, եւ 160 ի էն: Սամարականն միայն ԺԱ, ԺԲ, ԺԴ, ԺԵ, ԺԶ, ԺԷ, ԺԸ, ԺԹ նահապետաց կենաց դումարն ա՛րբողջ կուտայ, մինչ ոչ Եօթնասնիցն եւ ոչ Յուդայականն: Երբայական կրկին օրինակներէն ԺԴ նահապետին անունն եւ կենաց թուականն ինկած է, զոր դիւրին է հետեւցունել: Վասն զի այս երկրորդ կայսրանի կենաց թուականն՝ նախ քան զորդեծինա եւ զկնի՝ Եօթնասնից ցուցակին մէջ նոյն են ընդ իւր որդւոյն Սաղայի. ուստի կայսրան նահապետի անունն յաւելլով անդ՝ զոր Ս. Ղուկասու աղգահամարին մէջ կը տեսնեմք, բաւական է Սաղայի թուականքն կրկնել:

Ուստի այս համառօտ քննութենէս կրնամք ըստ բաւականին համոզուած՝ Եօթնասնիցն քնապիր աղգահամարն համարել քոան նահապետացս, քան զմիւս կրկին երբայականքն՝ որոց այլ եւ այլ ժամանակաց մէջ այլ եւ այլ ազդեցութեամբ կըրտծ փոփոխութիւնքն ակն յայտնի կ'երեւին: Արդ ըստ Եօթնասնից սոյն ցուցակին հաշուոյն՝ Աղամէն մինչեւ Արրահամու ծնունդն կ'ունենամք 3414 տարի:

Դիտելու կարեւոր անդրադարձութիւն մ'է Ս. Գրոց մէջ ընդհանուր տեսնուած սովորութիւն մը՝ որ մէն մի հիւղագրու-

Թեանց ազգահամարի մէջ մի մի անդամքն ուղիղ եւ բացար-
չակ յաջորդութեամբ չնշանակեր, այլ անջրպետ մը թողով
կ'անցնի թոռանց: Այսպէս կը տեսնեմք Տեառն մերոյ ազգահա-
մարին մէջ թէ ի Մատթէոսի եւ ի Ղուկասու Աւետարանս:

Որով կը հետեւցունեմք՝ թէ Եօթանասնից առած նահա-
պետաց թիւն՝ նախ քան զԱրրահամ, պէտք է յաւելուի: Կրկ-
նելով այդ ծնունդքն՝ կ'ունենամք 6828 տարի. իսկ Արրահամու
ծննդենէն մինչեւ ի Քրիստոս սահած թուականն ալ յաւելլով
կ'ունենամք 9000 տարի: Այսու հակառակորդը կը կասին:

Ոմանք՝ առանց ընդդէմ ուղղափառութեան մեղանչելու՝ կը
համարին՝ թէ այդ քսան նախահարց մեծագոյն մասին անուամբ,
զանազան ի հարց յորդի ազդատոհմը ներկայանան հաւաքա-
բար. կ'ենթադրուի ի բաց առեալ մի քանի անուններ՝ ինչպէս
Ադամ, Նոյ, եւն. : Այսու աւելի եւս եւ շատ աւելի կ'երկարի
ժամանակն: Եւ ոմանք ընդհակառակն՝ իւրաքանչիւր նահա-
պետի արուած ամբողջ թուականն՝ իր այդ ի հարց յորդի ազ-
դատոհմին ամբողջ անդամոցն կ'ըսեն: Այսու յայտնի է՝ որ Ա-
դամէն մինչեւ զԱրրահամ Եօթանասնից ցոյց առած թուա-
կանն անփոփոխ կը մնայ:

Եւ սակայն Ս. Գրոց թուականաց քաղցէական աւանդու-
թեան մեզ հասուցածին հետ համեմատութիւնն՝ այս վերջնոյս
դադափարին կը մղէ մեր միտքն: Քաղցէականն աւելի կամ
նուազ աղաւաղած՝ սակայն նոյն մաքուր մնացած բնական ազ-
բեր ճիւղաւորումէն կը հոսի. այսինքն է Արրահամ եւ իւր ծը-
նունդքն: Ընդհանուր առմամբ՝ Ծննդոց զրոց հետ զարմանալի
համաձայնութեամբ է. մանաւանդ նախնական ժամանակադու-
թեան մասամբ:

Աստէն քաղցէական աւանդութեան նախաջրհեղեղեան
տաան իշխողաց ժամանակագրական ցուցակն կուտամք, որ ըստ
եբրայականին տաան նախաջրհեղեղեան Նահապետքն են. այ-
սինքն ըստ Աստուածաշունչ զրոց: Բերդի հատուածէն քաղ-
ուած է այդ: Բարեւոնեան պատմիչն այդ տաան իշխողաց յու-
ջորդաբար տեւողութիւնն սարով կը թուէ. զորս անփոփոխ կը
գնեմք առաջին սեան մէջ: Սակայն Սարն երկու չափ ունի.
Քաղցիատորեւտանեայք կրկին սար ունին, մի մեծ եւ մի փոքր.
Փոքրն աստեղաբաշխական չրջանաւ 223 լուսնական ամիս կը
հաշուէ, որով խաւարումն կը գուշակէին. իսկ քաղաքական
սարի չրջանն էր 222 լուսնով, որ է ըսել 18 1/2 տարի պարզ

լուսնական, որ է 18 ձիշղ լուսնական, զի վեցն երկրտասան լուսին կ'ունենայ: Մեծ սարն 3600 տարւոյ մեծ չըջան մ'էր, որ 600 տարիներու երկրորդական մասի կը վերածուէր, որոյ վայրկեաններն 60 տարի էին, իսկ բոլէքն մի տարի: Մեր ցուցակին երկրորդ սիւնն Բերդի չըջանն լուսնական տարեօք կը պատկերէ: Ըստ քաղաքական սարի հաշուոյն: Իսկ երրորդ սիւնն՝ իւրաքանչիւր սար 3600 տարի հաշուելով կը նշանակէ:

Բ Ե Ր Ո Ջ

Նախաջրհեղեղեանց ցուցակն

	Սար	Տարի
Ա. Ալորոս	10 = 180	կամ 36000
Բ. Ալապարոս	3 = 54	» 10800
Գ. Ամելոն	13 = 234	» 46820
Դ. Ամմոնոն	12 = 216	» 43200
Ե. Մեզալարոս	18 = 324	» 64800
Զ. Դահոնոս	10 = 180	» 36000
Է. Եւէդորաքոս	18 = 324	» 64800
Ը. Ամմապինոս	10 = 180	» 36000
Թ. Ուքարատոս	8 = 144	» 28000
Ժ. Հասիսատրա	18 = 324	» 64800

Երկրորդ սեան տասն թուոյ գումարն 2160 է, եւ մեր Եօթանասնից նախաջրհեղեղեան նահապետաց տասին առաջին թուականք հաւատար են 2144 ի. արդ կ'ենթադրուի՝ թէ 16 տարւոյ աննշան տարբերութիւնն չկրնար Ս. Գրոց ժամանակադրին եւ Քաղզէականին այսչափ համաձայնութեան սքանչելիքն աչքէ լիւրելի եւ յիշուի է սքանչելիք կոչել այդ համաձայնութիւնն՝ որ Ս. Գրոց զանազան օրինակաց մէջ չտեսնուիր: Աւելորդ է ըսելն՝ թէ այսու լաւ եւս կ'ըմբռնեմք Եօթանասնից ժամանակադրութեան բուն իսկ բնապիւրն լինել:

Ըստ Աբիւղննեայ եւ Աղեքսանդր Բաղմալիպի՝ Բերդի այդ տասն նախաջրհեղեղեանց սարն հաւատար է 3600 տարիներու. այսպէս եւ Մովսէս Խորենացի Քաղզէական նախաջրհեղեղեան ժամանակադրութիւնն՝ այդ հաշուով կ'ընդունի: Եւ արդ ըստ այոմ հաշուելով Բերդեան մեծ սարքն՝ կը տեսնեմք երկրորդ անգամ եւս բարեւոյնական ցուցակին ըստ աստ-

ուածաշնչենոյն համաձայնութիւնն (*Steu Oppert. — Ս. Գրոց*
և Քաղղէաստանի ժամանակագրականք . Annales de Philo-
sop. chrét. մարտ 1877) :

Բերողեան ժամանակագրութեան երրորդ սիւնակին զու-
 մարն հաւասար է 432,000 տարեաց. զիտելով որ մի սար 3600
 տարիներու հաւասար է. $432000 : 50 = 8640$: Արդ Եօթա-
 նաանից երրորդ սիւնն (նախաջրհեղեղեան տանն նախահարց ամ-
 բողջ կենաց) զումարն է 8551 . որով ընդ վերջնոյն զանազա-
 նութիւնն՝ 89 տարիս Երրայական թուականաց զանազանութեան
 հետ բաղդատելով՝ ոչ ինչ կրնամք համարել զայս :

Այլ եթէ հարցուի $1/50$ նուագման պատճառն՝ ահա , եթէ
 չեմք սխալիր, Բերող և Մովսէս նախաջրհեղեղեան տանն նա-
 հապետաց ամբողջ կենաց զումարն 120 սար կը համարին, իւ-
 րաքանչիւրն տուանձինն. այլ այս սարքն՝ ըստ իւրաքանչիւրին
 հաշւոյն՝ իրր մեծ ցայգուցերեկի ժամերն համարելով. որով մէն
 մի նահապետի կեանքն կը հաշուի միջին հաշուով. Աստուածա-
 չընչէն և Քաղղեայէն այլ և այլ ստորաբաժանմամբ կը զործա-
 ծինս Ըստ վերջնոյս մէն մի սար 600 տարի ունեցող վեց Գեռի
 կը բաժնուի, որոց իւրաքանչիւրն զարձեալ 60 տարիներով կազ-
 մուած վայրկենի մը, զոր սոս կ'անուանէ, և է 60 տիեզերա-
 կան բուպէ :

Իսկ Մովսիսականն ընդհակառակն՝ Գեռն 12 տարիներով
 կը բոլորէ, այսինքն է $1/50$ քաղղէական պատմագրին : Ճշդիւ
 թուելով Բերող զժամն ըստ գնդաձեւի բաժանման 60 վայր-
 կենի կը բաշխէ, և մէն մի վայրկեանն՝ 60 բուպէի : Տես չափու
 նախնական զրութիւնն ի Քաղղասորեստանեայս . *M. Aurès.*
Essai sur le système métrique assyrien : Մովսէս զժամն
 միայն ի վայրկեան կը բաժնէ, և ոչ աւելի, և այդ 72 վայր-
 կեան. ինչպէս կը տեսնուի Ծնդ. Ժ ազգագրական ցուցակէ մը :
 Համ. Երկ. Օրին. ԼԲ, 8 : Եւ այս պարզութիւն՝ մեծազոյն հը-
 նութիւնն կ'ենթադրէ :

Ս. Գրոց թուականք ամենապարզ և նախնական հնու-
 թեան կերպարանքն ունին, մինչ Բերողի մեղ հասուցածն՝ գէթ
 ըստ որում Ապոլոգոր և Արիւղենէս և Աղեքսանդր Բաղմա-
 վէպ աւանդեցին մեղ, աւելի զարգացեալ ձեւ մը : Ուստի հա-
 մառօտելով Մովսիսի սարն 72 ամաց հաւասար է , մինչդեռ
 քաղղէական սարն՝ առնոյն ազգի պատմագիրս՝ 60 անգամ 60
 տարի. որ է 3600 : Այնպէս զի Եօթանաանից տուած 8551 թը-

ւականն յերրայականին կը տեսնեմք 8575 , եւ ի սամարական օրինակին՝ 8640, որք մերձուոր թուեր են. մինչ Բելի տաճարին քրմապետին գրութեան մէջ կը տեսնեմք 432000 :

Գտնով զկնի ջրհեղեղի տառն նահապետաց կենաց՝ չգիտեմք թէ Բերող ինչ թուական կուտայ : Ըստ Եօթանոսից տառնց կենաց առաջին մասին համադումարն է 1270 տարի , եւ ամբողջ կենաց դումարն՝ 3976 : Արդ 1270ն 1.60 ի իջեցունելով՝ 70 սար կ'ունենամք, 18 տարի իւրաքանչիւրն. եւ 3976ն 3960ի հաշուով՝ 55 հատ 72 տարեաց չրջանի կը բաժնուի: Ըստ այսմ՝ ըստ Եօթանոսից հաշւոյն յետջրհեղեղեան նահապետաց իւրաքանչիւրին առաջին կենաց երկարութեան չափն միջին հաշուով 7 սար կը լինի, 18 տարի մէն մի սար. եւ ամբողջ կենաց ամաց դումարն՝ գրեթէ 5 $1/2$ սար 72 ամաց չրջանաւ : Ընդհանրապէս Բերողի եւ Մովսիսի հաշուով՝ նախաջրհեղեղեան տառն նահապետաց ամբողջ կենաց միջինն 12 թուականաւ կը սահմանի: Նախաջրհեղեղեանց իւրաքանչիւրն՝ միջին հաշուով մի պարբերական ցայտուցերեկ մ'ապրած են . այսինքն՝ ըստ վերին բացատրութեան՝ 12 ժամով օր մը, ոչ աւելի՝ ոչ պակաս :

Արդ Ծննդոց դրոց ժամանակագրական ցուցակներու ընդ Բերողեան ցուցակաց համեմատութենէն ի՞նչ հետեւանք կըրնամք քաղել : Նախաջրհեղեղեանց ցուցակին ձախակողմեան սեան թուականաց դումարն՝ գրեթէ հաւասար է, ոչ թուով այլ իրապէս չափեալ ժամանակաւն՝ անակողմեան սեան թուականաց ամբողջութեան: Իւրաքանչիւր նահապետի ամբողջ կենաց միջին հաշիւն՝ պարբերական օր մ'է. ճիշդ վեցօրեայ արարչութեան աւուրց տեւողութեամբ: Յասուէ թիւերն՝ ինչպէս է նշողքի 365 տարիքն՝ բնական կամ հաւանական ժամանակաց չրջան մը կը յայտնեն. որք գաղափարագրական հաշուով գործածուած կ'երեւին: Քննադատք ընդհանրապէս կը համարին՝ թէ Ս. Գրոց գործածած ժամանակագրական թուանիշքն դարաւոր չրջաններ նշանակեն, ընդարձակ առմամբ. եւ ոչ սեղմ իմաստիւ մարդկութեան հուշութեան թիւն:

Նոյն ընդարձակ առումն եւ վեցօրէից հաշւոյն մէջ կը տեսնեմք: Տես հետաքննին ուսումնասիրութիւնն Fr. Lenormant ի, ի գիրս Essai de commentaire des fragments cosmogoniques de Bêrose : Քաղցէացիք վեցօրեայ արարչութեան աւանդութիւնն պահած են. իւրաքանչիւր օրն 12 ժամ կը համարին. այն ժամերն՝ որոց 12ն հաւասար է 3600 մեծ սարեւ

րու: Ըստ այսմ ստեղծագործութեան մէջ մի ցայգուցերէկն՝ որ է օր՝ 43, 200 տարի կը թուէին . եւ ամբողջ այդ եօթնեակն յորում երկինք եւ երկիր ստեղծան եւ կազմեցան՝ 259200 տարի: Մովսիսական գրոց վեցօրէքն՝ երեկոյն եւ վաղորդայն միասին առնելով՝ ցայգուցերէկի (nyctémère) պարբերական շրջանն է ճիշդ, սովորական աւուր նմանութեամբ. միայն թէ շատ պարզ ստորաբաժանմամբ: Մովսիսի նախաջրհեղեղեանց ամբողջ կենաց տուած տեւողութիւնն համեմատելով Բերողի նախաջրհեղեղեանց կենաց հետ՝ Մովսիսական օրն՝ Ս. Գրոց 12 ժամն՝ քաղցէական համապատասխան շրջանին 50 երորդ մասն գտանք, Ուստի ըստ այդմ կը հետեւցունենք՝ Մովսիսի հաշուով ամբողջ վեցօրեայն՝ գրեթէ $259200/50 = 5184$ տարի լինել:

Ի՞նչ կ'ըսէք այս հաշուոյն:

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽԱԿԱՆ

ԱՐԵՒՈՒ ԴԱՐԵՒԱՆԴՔ

Երբեմն Պատկերի մէջ խօսուած է այն ցայտերուն վրայ որ արեւուն մէջէն անըմբռնելի երագութեամբ կը տեսնուին . Իտալական լուսաղէտ գործուն Ընկերութեան յուշատետրին մէջ Յիսուսեան P. Fengi Քալոքսայի զիտարտնին տեսչին գաղափարն եւ այլ քննութիւններ կը կարդանք, որով այդ ամեն երեւոյթներն մի եւ նոյն հաստատուն ընդհանուր օրէնքի արդիւնք ըլլալ կ'ըսէ դա:

Մինչդեռ Պ. Mascari Գալսանիոյ մէջ 15 յուլիս 95 արեւուն աստաւօտեան չիկագունդն կը քննէր՝ դարեւանդ մը տեսաւ եւ երկրիս մերձաւորութեան աստիճանաւն գծեց: Կեդրոնական պորտն՝ ուսկից կը հոսէր այդ ցայտն՝ սկսաւ յետոյ խոնարհիլ , բոցն նուաղիլ եւ լեզուներու ձեւով տարածուիլ: Դիտեց որ 17 վայրկենի մէջ ցայտն 71,000 քիլոմետր բարձրացած էր, որ կ'ընէ 70 քիլոմետր բոլորէ մէջ:

Այլ այս թուերն եւ այս երագութիւնն ոչինչ կրնան համարուիլ P. Fengi ի նոյն յիշատակադրաց մէջ առեւածին հետ համեմատելով: Նոյն օրն 15 յուլիսի ինքն 60" արեւէն բարձ-

րացող լուսացայտ մը նշմարած է: (Դիտելի է որ աղեղի մը բու-
պէն՝ (երկվայր)՝ արեւուն վրայ՝ հաւասար է 725 է մինչեւ 732
բիլոմետրի. ուստի երբ դարեւանդից կամ ցայտերու երկայնու-
թեան կամ լայնութեան վրայ խօսուի՝ այս է միշտ չափն):

Նոյն պահուն արեւականային մակերեւութին վրայ տեսնու-
ող բծերու կոյտ մը արեւուն նոյն եզրին վրայէն կ'անցնէր :
Լուսացայտին զանգուածն երազ երազ կը չարժէր, այլ ոչ ամ-
բողջ զանգուածն միօրինակ: Դարեւանդին մէջ զանազան հո-
սանք կը դիտուէին ճիշդ դեաներու նման՝ որոնք զիրար կը կըտ-
րեն եւ կ'անցնին առանց իրարու հետ չփոխելու. անհուն բարձ-
րութեամբ կը ցայտէին աջ ու ձախ: Լուսադիտակին աստիճան-
ներուն տեղափոխութեան չափով կշռելով՝ կը տեսնուէր որ լու-
սացայտից ոմանք կը մօտէին եւ ոմանք կը հեռանային երկրա-
գնդէս: Այսու ըստ զանազան ուղղութեան երազութիւնն էր
303, 526, 171 եւ 858 քիլոմետր բալէի մէջ: Որով 1 բալէ
բաւական էր Բարիզէ մինչեւ Մարսիլիա անցնելու. ըստ այսմ
50 բալէի մէջ աշխարհիս չըջանն կ'ընէր:

P. Fengi սեպտեմբեր 30 ին ուրիշ լուսացայտ մ'ալ կը
դիտէ: Դիւրաւ ձեւ կ'փոխէ եւ անհուն երազութեամբ կը շար-
ժի. վայրկեան վայրկեան միջին երազութիւնքն են բալէի մէջ
842, 16, 516, 422, 221, 746 քիլոմետր Յայտից ամենէն տա-
րածուած միջոցին բարձրութեան չափն է 688":

Ի՞նչ կը նշանակէ այս չափն: Երկրիս շառաւիղն՝ արեւուն
հեռաւորութեամբ՝ 8" աղեղի լարն կը կաշմէ, որով ամբողջ եր-
կիրս 16" աղեղի չափով կը տեսնուի. ուստի 48 երկրապունտ
ծայրէ ծայր ելիէ տողենք՝ այս լուսացայտին կատարն կը հաս-
նինք. որ է 500,000 քիլոմետր: Երկրիս եւ լուսնի անջրպեան
384,000 քիլոմետր ըլլալով՝ այդ լուսացայտը լուսնէն $\frac{1}{3}$ մ'եւս
յառաջ պիտի անցնին: Այս օքանչելի երեւոյթք եւ ահադին բոր-
բոքմանք բաւական սրտաճառ են երկրագնդիս վրայ մեծապէս
ազդելու եւ մագնիսականութեան եւ անոր հետ կապակից օ-
րէնքն զգրդելու:

P. Fengi-ի գաղափարն եւ գիտողութեանց արդիւնքն է՝
թէ դարեւանդը կամ լուսացայտը ընդհանրապէս բնաւոր տե-
ղերը կը պատահին: Դարեւանդին կամարներուն խոնուումն, որ
կանոնաւորապէս պէպ ի բծերու գէղն կը հակի, եւ ամբողջ
երեւութին դիրքն ուշադրութեան արժանի են: Այլ այսչափ
փափուկ խնդիրն հեղինակն ինքնին թող բացատրէ:

« Այսպէս զարմանալի կերպով հակած ճառագայթներն կեդրոնի մը շուրջն խմբուած ըլլալու են, բծերուն գտնուած տեղւոյն վրայ, այնպէս որ միջին կամարներն կամ ծածկուած են եւ կամ տեսութեան զիրքին պատճառաւ կարճ կ'երեւին, մինչդեռ կողմնակի կամարներն վրայէ վրայ դալով կը զօրանան : Այս զիրքն անպատճառ արեւու մթնոլորտին կամ բծին մէջ եւ կամ դուրսը հոսանք մ'ըլլալն կը յայտնէ :

« Բոցաբուխ դարեւանիներու բարձրաբերձ վազքն արտահոսումն համարելու հակամէտ ենք . ապա թէ ոչ իրարու կից կրկին հակառակ շարժմունք պիտի համարենք :

« Սակայն այսու ստիպուած չենք կարծելու թէ վիթխարի դարեւանդք կամ ցայտք՝ որ երբեմն մինչեւ իսկ արեգական տառներորդ մասին կը հասնին՝ բծին միջակին պզտիկ ծակէն դուրս հոսեն : Անմիջական փորձն այս տեսութեան նպաստաւոր չէ : Եթէ մենք ահազին դարեւանդքն ընդարձակ հիման մը վերայէն բարձրացած կը տեսնենք՝ անշուշտ կրնանք կարծել թէ անոնց հիմն արեւուն մակերեսին վրայ չէ հաստատուած . այլ եւ այնպէս այն տեղերն ուր զօրաւոր է երեւոյթն՝ իբր կեդրոն արտահոսման՝ դարատափն բծերէն բարձր չերեւիր, այլ բծին մօտ :

« Իմ խնամոտ վննութեանցս նիւթ եղող մեծամեծ եւ քաղմաթիւ լուսացալոք կարծես բացարձակ կը յայտնեն՝ թէ բծերուն գտնուած տեղւոյն վրայ պայթիւն մը կատարուած է . որ նախկին դարատափին կամ դարեւանդին մէջէն հոսելով՝ գոյացուցեր է բիծն : »

Քալիքսայի (Հունդարիա) հմուտ տեսչին բազմաթիւ դիտողութիւնքն՝ հետեւեալ դրութեամբ բացատրելու ստիպած են դարեւանդքն . ահա թէ ինչպէս . « Զրաձնէ կազմուած գունդ մը ենթադրենք՝ կ'ընէ, որուն շառաւիղն ըլլայ 5800 քիլոմէդր, 10000 ջերմութեամբ, զատարկութեան մէջ : Արեւու հեռւորութենէն իբր դարեւանդի փոքրագոյն ամպ մը պիտի տեսնուի : Գունան պիտի ընդլայնի, կամ լաւ եւս պիտի հոսէ, պիտի ծորէ, եւ հոսման արագութիւնն պիտի ըլլայ 9250 մեդր րոպէի մէջ : Որչափ ընդլայնի կամ հոսի՝ ջերմութիւնն պիտի պակսի, մինչեւ ժամակ դայ եւ լոյսն ալ կորսնցունէ : Այս ամենն ենթադրեալ վնտին մակերեւութէն գէպ ի կեդրոնն կ'ընթանայ րոպէի մէջ 6581 մեդր երագութեամբ, եւ 14' 41" բաւական է մինչեւ կեդրոնն հասնելու : Աթմոսֆերայի մէջ գունան կիսո-

վին կը պակսի, այլ մնացեալ կէսն իր պայծառութիւնն էր պահէ» Այս դրութեամբ դարատափն կամ լուսացայտ կազային գունտ մ'է գատարկութեան մէջ հոսող, Ասոր հաստատութիւնն է դարեւանդին ցոյց տուածն, որ բնաւ ընդլայնելով եւ լոյսը կորուսանելով չմարիւր, այլ զանգուածին պզտիկնալովն, Դրսէն դէպ ի ներս կ'անհետի. որով ցնդումն է երեւոյթն:

Ուրիշ դիտողութիւն մ'ալ կ'ընէ. գատարկութեան մէջ տեսանելի ըլլալու համար զանգուածին տրամագիծն ուղիղ համեմատութիւն ունենալու է, իսկ բացարձակ ջերմութեան քառակուսի արմատն՝ խոտոր: Եթէ այդ ենթադրուած դնալն տրամագիծն չորս անգամ աւելի մեծ ըլլայ՝ սովորական դարեւանդի մը չափ պիտի երեւի, այլ ժամ մը տեւողութեամբ, եթէ այս գոնտն փոխանակ 10,000⁰ ի 40,000⁰ ըլլար, տարածակալութիւնն այդ ժամանակին կ'իսովն մինչեւ կեղորոն պիտի հասնէր: Որով կը հետեւի՝ թէ դարեւանդի մը ջերմութեան բարձրութիւնն իր աւելի շուտ մարելուն պատճառ է. որով զարձեալ՝ որչափ աւելի է ցայտից երազութիւնն՝ այնչափ աւելի եւրազ կ'ըծուին: Այդ դարեւանդք պայծառ լուսով կը վառին, եւ մեծ ջերմութիւն ունին: Դիտելի է որ լուսացայտն մեր ենթադրական գոնտին պէս գատարկի մէջ յանկարծ չերեւիր: Մեծ ճնշմամբ խաւերն կը պատառէ եւ կը հասնի դէպ ի նուազն:

Սովորական ցայտից օրինակն բերելով՝ ջրածնի զանգուածներ կը ժայթէ արեգակն դէպ ի գատարկութիւն. հասնելով հոն կազային հոսանիւթն կը ծորէ, լուսացայտն կ'անհետանայ, վասն զի այլ եւս լուսաւոր չէ. այլ այդ ջրածնին լուսաւոր է՝ ոչ թէ ինչպէս երկրիս վրայ թթուածնի հետ միանալովն, այլ տուեալ ջերմութեան աստիճանն ունենալով, ինչպէս որ երկաթն 400⁰ ի հրաշէկ է: Նիւթական մասնիկներն՝ որք ցրուիչ զօրութեան ազդեցութենէն ազատ՝ կը դառնան ուսկից ելան:

Եթէ համեմատութիւնն անպատեհ չէ՝ նման է հալածոյ երկաթի ցայտի՝ որ դէպ ի վեր օդոյ մէջ ժայթելով՝ կը դառնայ վար մետաղական մանր հատիկներով: Արդ երբ այս ջրածնի զանգուածներն իյնան վար՝ ինչ կը պատահի: Նոյն երազութեամբ որով արեւէն ժայթեցան՝ կը դառնան արեգակնային մակերեւութին վրայ, եւ ինչ որ մեր օդաքարերն՝ նոյն արդիւնքն ունին ասոնք ալ: Ուստի մթնոլորտին ամենէն բարձր խտերուն հասնելով մեծ ջերմութիւն պիտի ծնանին որ մակերեւինէն շատ աւելի բարձր աստիճան պիտի ունենայ. իյնալով

արեգական վրայ աւելի պիտի բարձրանայ ջերմութիւնն եւ զարնուած տեղն պայծառափայլ պիտի վառի. այս պիտի ըլլայ ճաճանչարժեքուն կամ ջահ կոչուածն երուն բացատրութիւնն ։ Որով պայծառարիծն (facule)՝ արեւուն ժայթած ցրածնին ծանրութեան օրինօք յետս նահանջն է եւ բնդհարումն արեգակնային մակերեսին վրայ ։ Այդ պայծառարիծք միւս բծերէն շատ հեռու չեն. որով կը մօտի աւելի զազափարն՝ թէ բուն բծերէն՝ որոնք զարեւանդք էին՝ ժայթկող լուսացալոք, մօտերն կ'իյնան ։

Գիտենք որ լուսաղէտ դարձեալ գծերուն տեղափոխութիւնն (լուսապատկերի մէջ) նոյն մարմնոյն երազութիւնն կը յայտնէ ։ Արդ երբ ցայտի մը խարխիւն լուսաղբիտակի քննութեան յանձնենք՝ կը տեսնենք որ վերացական շարժումէն զատ լուսաւոր հոսանիւթն հորիզոնական շարժումներ կ'ընէ 100 է մինչեւ 200 մեղր բալէական երազութեամբ ։ Չենք կարող ենթադրել՝ թէ ցայտն արեւու խաւին մէջ այդ յարձանուտ շարժումն ընէ, վասն զի այն տառն ամեն ուղղութեամբ պիտի շարժէր միշտ կեդրոնէ հոսելով. մինչդեռ հակառակէն այդ շարժումնք մի եւ իւր ուղղութեամբ են, դէպ ի մանիշակաւոյն կամ կարմիր ։

Երբ յետադարձ հոսանքն կազային բորբոքումն ունեցող տեղ մ'իյնայ, երկու հոսանքն կը զուգին իրարու հետ եւ հորիզոնական հոսանք կը կազմեն, որուն երազութիւնն կը յայտնուի լուսաղբիտիւ ։

Այս է P. Fengiի զազափարներէն ումանց համառօտութիւնն ։

Յայտնի է որ այս հրոյ ովկիանու վրայ՝ որ մեր մոլորակային դրութեան կենսատուն է՝ ամեն բան ըստ ած չէ եւ ոչինչ է դեռ այս. որչափ ճգնին աստղաբաշխք՝ որչափ ճարտար խօսին եւ բացատրեն՝ պիտի չճանչնանք այն ակնն, պիտի չընտանենայ նա մեզ. տեսած է եւ կեսնք տուած բիւր բիւրուց ազգերու, պիտի տեսնէ դեռ որչափ գծուած է, այլ մարդկային ազգն իր լուսատունն լինչն պիտի չզիտնայ ։

Մեզ կարեւոր է գիտնալ՝ թէ P. Fengiի տեսութիւնք ուղիք են արդեօք. այն հրաշալի աստղն որ ահաւոր հրոյ կեդրոն է՝ արդեօք յիրաւի ծանրութեան օրինաց հպատակելով այդ երեւութից պատճառն է, թէ այլով ճոռազայթմամբ արեգակն պիտի մարի օր մը, այլ քանի՞ բիւրաւոր տարիներ յետոյ. թողունք այս խնդիրն վասն զի մի պիտի տեսնէ այդ օրն ։

Թողով վայրիկ մի աստղաբաշխութիւնն անցնինք Ս. Գրոց,

ուր Ասատուած խօսելով ուրիշ օրուան մը վրայ կ'ըսէ. «Երկինք նոր եւ երկիր նոր.» Յայտն. ԻԱ, 1, այդու պէտք է հասկնալ՝ թէ մեր հաստատած պայմանքն բոյորովին փոփոխելով պիտի հասնի այն զոր Եսայի Լ, 26, կը նախատեսէ. «Եւ եղիցի լոյսն լուանի իբրեւ զլոյս արեգական, եւ լոյսն արեգական եօթնպատիկ եղիցի՝ իբրեւ զլոյս աւուրցն եօթանց.»

Այլ այն աստղն՝ զոր մեր հարք պաշտած են՝ մեր աչքին առջեւ սքանչելի դիտակ մ'է, որուն մէջէն պայծառ կ'երևի Այն՝ որուն զա գործն եւ պաշտօնատարն է։ Այն՝ որ միշտ պակուցիչ պարզութեան մէջ հիանալի ճարտարագէտն է՝ մեր գրնատին վրայ կեանքն այդ անծանօթին մէջ բուռած զօրութեամբն ապահոված է եւ կը վարէ մինչեւ այն օրն՝ զոր կնքած է իր անընթեռնի մատենին մէջ։

ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ

Նահանջ տարիներն. — Ըստ նոր տոմարին այս դարուս վերջին նահանջն էր 1896 տարին։ Դարագլուխն որ երեք տարիէն կը հասնի, 1900, ըստ Գրիգորեան տոմարին նահանջ չէ, որով նոյն տարւոյն փետրուարն 28 օր ունի, հասարակ տարի։ Այսու նահանջ տարի ունենալու համար փոխանակ 4 տարւոյ՝ 8 պիտի սպասենք։

Յաւալի է զի Յուլեան կամ հին տոմարն՝ զոր Արեւելեան ազգերն պահած են զիս, այսպէս չէ. դարագլխուն՝ 1900, նահանջ է ըստ այդմ, փետրուար 29 օր. որով փոխանակ երկու տոմարներու 12 օր տարբերութեան՝ ինչպէս է հիմայ, պիտի ունենանք 13 օր։

Այս երկու տոմարներ մինչեւ 1582 հոկտեմբեր 4 համընթաց էին. այդ ժամանակ Գրիգորեան փոփոխութիւնն սկսաւ. որով յաջորդ օրն փոխանակ 5 հոկտեմբերի՝ եղաւ 15 հոկտեմբեր։ Այս փոփոխութեամբ արեւմտեան եւ արեւելեան ժողովորդոց մէջ 10 օրուան տարբերութիւնն սկսաւ։ Տարբերութիւնն 1600 դարագլխուն նոյն մնաց. վստի զի երկու տոմարներու համար ալ նահանջ էր նոյն տարին. իսկ 1700 եւ 1800 դարագլուխներն՝ որ ըստ նոր տոմարին հասարակ էին եւ ըստ

հնոյն նահանջ՝ երկու օր աւելցուցին տարբերութիւնն, ինչպէս
և յաջորդին՝ օր մը, որով 13 օրուան պիտի բարձրանայ, մարտի
13 ին 29 փետրուար ըլլալով արեւելեան Եւրոպայի եւ Ասիայ :

Մինչև 2100 զարամուտն այսպէս պիտի ընթանայ, եւ 14
մարտ 2100 ին պիտի ըլլայ 14 օր , փետրուար 29 ըլլալով Ա-
րեւելեայցի եւ 2301 ին՝ պիտի ըլլայ 16 օր տարբերութիւն :

Այս յայտնի է՝ զի Արեւելեայց տոմարին հետ համեմատե-
լով նորին՝ աւելի համապատասխան է ժամանակին. թէպէտ եւ
բուն ճշգրտութեամբ նոր տոմարն ալ երկու օր եւ մնացած է, եւ
1896 զեկտեմբեր 30 ն 1897 յունուար 1 կոչուելու էր : Ահա
պատճառն.

Օրէնք զրուելով որ 1582 հոկտեմբեր 15 էն սկսեալ՝ կամ
լաւ եւս 1600 էն՝ չորս տարին սնդամ մը նահանջ կատարուի ,
բայ ի 1700, 1800, 1900, 2100 եւն. , զարամուտներէ, մէկզի
թողլով 1600, 2000, 2400, եւն. . Նահանջ զարազուիներն ,
1582 ի վրայ 10 օր միայն աւելցուեցաւ սուանց Քրիստոսի թը-
ւականին սնցեալ զարերուն սոյն օրէնքով հաշիւն կատարե-
լու : Այդ թուականներու մէջ 15 զարամուտ ունինք , որոնց
միայն երեքն նահանջ էին, այսինքն 400, 800, 1200. Իսկ մը-
նացեալ 12 ն հասարակ Որով փոխանակ 10 ի 12 օր պէտք էր
աւելցունել , եւ 1682 ն փոխանակ 15 հոկտեմբերի 17 պէտք
էր ընել :

1897

Ներկայ տարւոյս ժամանակագրութիւնն . — Ըստ հին եւ
նոր տոմարի այս տարի հետեւեալ ժամանակագրական թուա-
կաններու կը համապատասխանէ.

6610 Սքալիճերի յուլեան չրջանին , ամբողջ պատմական
ժամանակն պարունակելով :

5897 Աշխարհիս ստեղծումէն ի վեր, ըստ Ս. Գրոց ժամա-
նակագրութեան. ոմանք 4 տարի կ'աւելցունեն :

5657 Ներկայ հրէական տոմարէն, որ 5658 տարին 22 սեպ-
տեմբեր 1897 ին կ'ըսկսի :

4241 Զրհեղեղէն ի վեր, Որուն վրայ ոմանք 4 տարի կ'ա-
ւելցունեն :

2673 Ոլիմպիականներէ . 669 երորդն 1897 յուլիսին մէջ
կ'իյնայ :

2650 Հոռվմայ կանգնումէն. ըստ Վարրոնի:
1864 Փրկչին մահուընէն ի վեր:
1827 Երուսաղեմի կործանումէն հետէ:
1314-1315 Հիճրեթի: 1314ն յունիս 12 ուրբաթ 1896 ին
է, ըստ Կ. Պոլսի սովորութեան:

380 տարի Լութերի հերձուածէն ի վեր:
121-122 Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց վարչութիւնէն:
ի վեր. 121երորդ տարին 1896 յուլիս 4 ին սկսաւ:

Ներկայ տարւոյս եղանակներու սկսելուն ժամանակն է.
Հիւսիսային կիսագնդին համար Գարուն՝ 20 մարտի առաւօտ-
եան ժամը 8,25 ին. Ամառն՝ 21 յունիսի առաւօտեան 4,37 ին.
Աշունն՝ 22 սեպտեմբեր կէս օրէն 6 ժամ 13 վայրկեան յետոյ.
Զմեռն՝ 21 դեկտեմբեր երեկոյեան 1,37 ին. Հարաւային կի-
սագնդին վրայ նոյն եղանակներու հակասակն կ'ըսկիսի սոյն ժա-
մերուն: Տարւոյս միջին կէտն է՝ յուլիս 2 կէս օր:

Ներկայ տարւոյս ամենէն երկար օրերն են.

Յունիս 21,	Արեւ կը ծագի 3 ժամ 58,	կը մանէ 8 ժամ 5.
» 22,	» 3 » 58,	» 8 » 5.
» 23,	» 3 » 58,	» 8 » 5.

Վերջալուսին տեւողութիւնն է 44 վայրկեան: Որով արե-
գականային օրերուն տեւողութիւնն է 16 ժամ 7 վայրկեան. իսկ
գիշերուն՝ 7 ժամ 53. բայց քաղաքական օրերն կը հաշուին,
17 ժամ 35. եւ գիշերն՝ 6 ժամ 25.

Ամենէն համառօտ օրերն են.

Գեկտեմբեր, 21, 22, 23. Արեւ կը ծագի ժամ 7,55 ին,
կը մանէ 4 ժամ 6 ին. վերջալուսն 39 վայրկեան կը տեւէ. Ո-
րով արեգականային օրն է՝ 8 ժամ 11 վայրկեան, իսկ գիշերն 15
ժամ 49 վայրկեան: Քաղաքական օրն՝ 9 ժամ 28, գիշերն 14,32.

Արեւն, Զոդիակոս եւ եղանակը. — Առանց մեր զօրութեան
մոլորակներն թուելու՝ Արեգակն՝ որ Երկրագնդին լուսատուն է
եւ շերտայիչ, որ կեանք եւ զօրութիւն կուտայ, եւ միջոցին
մէջ կը վարի, միակ աստղն է մեզ մերձաւոր. Եթէ Արեւն՝ մեզ
իրմէն յետոյ ամենէն մօտ եղող կենդանարոսին աին չափ հեռա-
նար, առանց հեռադիտի տեսնուած ամենէն մանր լուսաւորին
չափ պիտի երեւէր:

Զոդիակոսն՝ զոր մերայինք կենդանակերպ թարգմանած
են յունական ձայնէն՝ 17 աստիճան լայնութեամբ՝ երկնային

Հասարակածին վրայ 23° 27' սու ի հակ դօտի մ'է . մէջտեղէն կ'անցնի Խաւարման ծիրն . Այս դիծն երկնագնաթին վրայ Արեւու տարեկան շրջանակն է . կամ լաւ եւս՝ տարւոյն 365 օրերուն մէջ Արեւուն մէն մի առած զիրքն ցոյց կուտայ . Կենդանակերպ կոչուելուն պատճառն՝ վասն զի բոլոր այդ շրջանին վրայ Արեւուն հանդիպած համաստեղութիւնք կենդանեաց նշմանութեամբ հիւսուած են երեւակայութենէ , եւ այդպէս կոչուած :

Մարտի 20 ին Արեգակն զարնային գիշերահաւասարի կէտին վրայ է . գիշեր եւ ցերեկ հաւասար . Խոյն, Յուրն, Երկուորեակքն անցնելով՝ կը հասնի ամառնային Արեւադարձին . այլ եւս ուղղութիւնն փոխելով՝ կ'ըսկսի դառնալ յունիսի 21 ին ամենէն երկար օրերն են , եւ ամենակարճ գիշերներ :

Արեւն սահելով Խեցգետինն, Ասիւծն, Կոյսն, սեպտեմբեր 22ին կը հասնի ի Կշիռն . Այնան գիշերահաւասարն . Ապա շարունակելով էջն՝ կը հասնի ի Կարիճն, յԱղեղնաւոր . որուն վերջին քայլերուն ձմեռնային Արեւադարձն կը հանդիպի 21 զեկտեմբերի . ամենէն կարճ օրերն , եւ ամենէն երկայն գիշերներն . Կ'ըսկսի Արեգակն Այծեղջեր նման բարձրանալ Զրհօսի եւ Զկան մէջէն եւ կը հասնի Խոյի սիւղըն ուստի մեկնած էր :

Արեգակն գլխաւոր շրջանքն եւ տարր .

Հասարակածային տարի, 365 օր, 5 ժամ, 48 վայր. 46 րոպէ .
 Աստեղային » 365 » 6 » 9 » 9 »
 Արեգակնային թաւալումն, 25 » 4 » 29 »
 Երկրէս միջին հեռաւորութիւնն, 23, 280 երկր. ճառագայթք
 14,849,188 բիւրամեդր .
 Չանդուածն, 324,439 անգամ երկրիս զանգուածն .
 Գնական 1,283,744 անգամ երկրիս քանակն . 1,390,632 երկիւր
 լիւն խորանարդ հազարամեդր .
 Իրական կէս ճառագայթն 109 երկր. ճառագայթ. 692,428 հա-
 զարամեդր .
 Տեսանելի տրամագիծն երկնից կամարին վրայ (միջին արժու-
 ղութեամբ) , 32' 4" .

Նդանակներու տեսողութիւնն . — Չմեռն . Հարաւային հա-
 կումն 23° 27' զէպ ի 0' 0' կ'իջնէ . Կը տեւէ, 89 օր, 0 ժամ ,
 47 վայրկեան :

Գարուն. Հիւսիսային հակումն $0^{\circ} 0'$ է ղէպ ի $23^{\circ} 27'$ վ'ա-
ճի. տեւողութիւնն է 92 օր, 20 ժամ, 7 վայրկեան:

Ամառն. Հիւսիսային հակումն $23^{\circ} 27'$ է կը նուազի ղէպ ի
 $0^{\circ} 0'$. տեւողութիւնն է 93 օր, 14 ժամ, 26 վայրկեան:

Աշուն. Հարաւային հակումն կ'աճի $0^{\circ} 0'$ է մինչեւ $23^{\circ} 27'$.
կը տեւէ 89 օր, 18 ժամ, 24 վայրկեան:

Օրուան տեւողութիւնն. — Արեգակնային օրն՝ Արեւուն
ելելէն մինչեւ մուտքն կը տեւէ. իսկ գիշերն արեւմուտքէն
մինչեւ յաջորդ արեւելքն:

Արեւն ելլելէն առաջ եւ մտնելէն վերջ մթնոլորտին բար-
ձունքն կենդանի լուսով կը լուսաւորէ. արշալոյսն եւ վերջա-
լոյսն է:

Քաղաքական վերջալոյսն կը լրանայ՝ երբ Արեւն 6° իջած
է վար. մինչդեռ աստղաբաշխային վերջալոյսն 18° խոնարհելէն
յետոյ կը լրանայ:

Քաղաքական օրն հաշուելու համար՝ արեգակնայնոյն վրայ
աւելցունելու է արշալոյսն եւ վերջալոյս:

ՄԱՆՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Փայտի համար քարի պէս կարծր ծեփ մը. — Այս ծեփը
կը կազմուի՝ 50 մաս սեփն, 10 մաս դաճ, 50 մաս աւազ եւ
4 մաս կտաւ ի կղ. այս ամենն երկաթ կաթսայի մը մէջ եփել
եւ ապա 1 մաս պղնձի թթուի աւելցունել եւ զգուշութեամբ
վրան 1 մաս ծծմբական թթուա թափել. խնամքով խառնելէն
յետոյ՝ տաք տաք տախտակին կամ փայտին վրայ տարածել
պինդ վրձնով մը: Եթէ չատ թանձր է՝ կտաւ իւղն աւել-
ցունել:

Կեղծ սաքի շինութեան նոր եղանակն. — Ճշմարիտ սաթն
օրէ օր պակսելով՝ գինն կը բարձրանայ. ուստի ի հարկէն ստիպ-
եալ արուեստական սաթն պիտի ստեղծուի:

Chemical trade Journal հետեւեալ նուսխայն կուտայ,
զոր Պ. Munck գտած է:

Նատրոնի ծծումբիով (Sulfure de sodium) բնական

մորթն կը մաքրեն, եւ երբ մազերն թափին՝ առ նուազն քսան ուչորս ժամ կալիոնի ծծմբուտի (Sulfate de potasse) մէջ կը ձգեն:

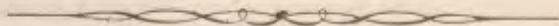
Ապա շրջանակի մը վրայ պարզելով՝ ազտ օդոյ մէջ կը թողուն որ չորնայ: Երբ կատարելապէս չորնայ, բարձր աստիճան ջերմութեան մէջ՝ ծանր ճնշմամբ կը բռնեն. որով բնական սաթի թէ երեւոյթն եւ թէ դիմացկութիւնն կ'ըստանայ եւ թէ առաձգութիւնն:

Ծովուն այիքն դադրեցնելու նոր կերպ մը. — Ծովուն երեսն ձէթ հեղուլ՝ ալիքն կը դանդաղէ: Վերջերս Պարոն Պենլինուդո տ'Ալեսսանարո խաւացին նոյն նպատակաւ կարծր թելէ հիւսուած ուռկաններով հաւ մը շրջապատելով փորձ կատարեց, եւ արդիւնքն ձիթէն աւելի յաջողակ դաւաւ: Նաւերու եւ շոգնաւներու մէջ շատ աւելի հեշտին է ուռկանն պահպանել քան տալիսներով ձէթ, եւ գործածութիւնն աւելի դիւրին եւ աւելի չահեկան:

Նաւահանդիսներն ալէկոծութենէ պահուելու համար վերջինս կրնայ գործածուիլ:

Արոյրէ իրերուն քեթե ոսկի գոյն տայ. — Քառորդ ժամ եռացուր 80,2 մաս ջուր, 3,6 մաս նատր (soude caustique), եւ 3,6 մաս կաթի շաքար (sucre de lait). եւ չարունակ խառնելով պղնձի ծծմբաւի բարկ լուծուած հեղուկէն 3,6 մաս աւելցուր: Վեր ի վերոյ մաքրելով արոյրը՝ պտորաստուած (80 հար. աստիճան սաք) նիւթոյն մէջ մխէ. եթէ շատ թոզուի հոն՝ գոյնը կը փոխուի:

Հողմոց երագութիւնն. — Անցեալ դեկտեմբրի 26 - 27 ին Նիւ Յորքի մէջ ելած փոթորկիմը պահուն՝ հողմոց արագութեանստակութիւնն՝ 130,000 միզր հաշուած է ժամուան մէջ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՍՐԲՈՒՀԻ ՄՈՆՈԳԱՅԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՅՈՂԱՆՆԵՍ Վ. ԱՔԻԿԵԱՆ

(Շարունակութիւն տես քիւ 18)

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Բ.

Սրբուհի Մոնիգա Օգոստինոսին առաքինութենէ վախճալը տես-
նալով կը տխրի . — Անմահ մօր արտմութեան ար-
ջունքներն ուրախութեան արտասուաց կը փոխ-
ուին . — Օգոստինոսին դարձը . — 386.

Ինչպէս նախընթաց գլխուն մէջ տեսանք, Օգոստինոս կը
դանայ վերջապէս ճշմարտութեան լոյսը, զորն որ այնքան տա-
րինելէ ի վեր կը բաղձար ձեռք ձգել, եւ թէ մայրն ալ այն-
քան արտասուօք կը բարեմաղթէր իրեն : Հիմա ամէն արդեւ-
ներու յաղթելով կը հասնի մինչեւ առ Աստուած, կը ճանչնայ
զԹիսուս Քրիստոս Աստուածորդին, զո՞ն եղած մեր սիրոյն հա-
մար . ուստի ասկից վերջը քնականապէս բան մը միայն կը մնար
ընելիք, այսինքն փութալ՝ վազել իւր մօրը վրայ, եւ ըսել . ա՛յ
մի՛ լաւ, ես Քրիստոնեայ եմ :

Բայց ամսո՞ս որ Օգոստինոս դեռ այն կէտը հասած չէ այն
ուստիկ հարուածը փարատած չէ բոլորովին զինքը չըջապա-
տող միջին ամպերն, այլ ճեղքած պատուած է միայն զանոնք .
Մանիքեցոց զիրքերէն ժառանգած խել մը սխալ գաղափար-
ներն աւոր գլխուն մէջ խառնափնդոր կը յուզուին, եւ չառ
դժուարին կուգայ իրեն անոնցմէ չուտով մը հրաժարիլն, այն
վերջին ամպերը կամաց կամաց միայն պիտի կորսուին անոր
հոգւոյն վրայէն :

Որպէս զի կարենայ մէկէն փարատել զանոնք, պէտք է որ ծնկի վրայ դալով՝ կուրծքը կոծելով, Մկրտութեան եւ Հաղորդութեան՝ սուրբ խորհրդոյ ընդունելութեան պատրաստութիւն վասն զի ճշմարտութեան հետադատութեանց մէջ այնպիսի կէտ մը կը համարի որ անկից անդին յստակ եւ ազատօրէն տեսնալ կարենալու համար, խոնարհութեան եւ անձնուրացութեան ներգործութիւն մ'ընել հարկաւոր է։ Մանաւանդ թէ մեծ զոհ մը կատարելու է թէ որ անաղօտ պայծառութիւն մը կը խնդրուի։ Աստուած իւր պարգեւներն այս գնով միայն կը շնորհէ։

Օգոստինոս այս բաներս հասկցած է. բայց կը վախնայ։ Ծունկ չոքելէ առաջ յստակ տեսութիւն մ'ունենալ կը վախաքի։ Ո՞րնչեւ ընդ հակառակն այն յստակ տեսութիւնն ունենալու համար՝ ծունկ չոքել եւ խոնարհիլ հարկաւոր է։ Բայց ինքն այն տեսութիւնը ձեռք ձգելու դիտմամբ, եւ արդէն ընդունած լոյսը զօրացնելու նպատակաւ, ուսմունքներն եւ ընթերցմունքները կ'ըսկսի կրկնադասելի։

Սրբուհի Մանիլա տրտում եւ միանգամայն զոհ սրտիւ հանդիսատես է այս դանդաղ նորածնութեան. կը ջանայ որ ժամ մ'առաջ կատարուի. ստէպ անգամ սուրբ տապանակաց առջիւ, սուրբ Հաղորդութիւնը ընդունելէն վերջը, գեանի վրայ ինկած, կ'աղաչէ, կը պաղատի Աստուծոյ, որպէս զի սկսած գործը կատարէ, մանաւանդ՝ թէ որ հարկ ըլլայ, բռնի տէր ըլլայ իւր սիրելի որդւոյն հոգւոյն՝ Քանի քանի անգամ սուրբ Ամբրոսիոսին սրտին մէջ չէ թափած իւր ակնկալութիւններն, եւ չէ սորված իրմէն թէ ինչպէս քաղցրութեամբ, համբերութեամբ եւ վաւիռի զգուշութեամբ պիտի վարուի Օգոստինոսին հետ, սիրելի հիւանդի մը տրուած խնամոց պէս։ Քանի քանի անգամ՝ մտերիւմ խորհրդակցի մը պէս, չէ յորդորած իւր որդին՝ ըսելով. «Օհ, փութի՛, միաքի որոշէ՛. հիմա որ կը հաւատաս՝ ինչո՞ւ չես զործադրեր»։

 Զգործադրելուն պատճառն ինքը կը խոստովանի մեղի խոնարհութեամբ. որովհետեւ չունի դեռ այն երկու թեւերն որոնցմով միայն կարելի է սլանալ դէպի առաքինութիւն եւ յարատեւել լուսոյ մէջ. առաջինը խոնարհութիւն՝ հոգւոյն թեւը. եւ երկրորդը մաքրութիւն՝ սրտին թեւը։

«Հաւատոյ ճշմարտութեանց վրայ բոլորովին համոզուած էի, կ'ըսէ, բայց դեռ չէի կրնար վայելիլ զանոնք, ինչու որ անբարատաւանութիւնս եւ դիտուն կրեւնալու անկարգ փափաքս

չէին թողուր զիս . ամէն տեսակ խեղճութիւններովս ճարտար երեւիլ կը ցանկայի, եւ փոխանակ յանցանացս վրայ լալու, անպիտան գիտութեանս վրայ կը պանծայի»

Ուստի խոնարհ չըլլալուն պատճառաւ նոյն ինքն Յիսուսի Քրիստոսի անձին էական եւ դերագոյն մէկ յատկութիւնն իրեն համար անբմբհելի է. «Խոնարհ չըլլալուս համար, կ'ըսէ, իմ խոնարհ Տէրս՝ զՅիսուս Քրիստոս չէի ճանչնար. ինքզինքը ունայնացնելուն խորիմաստ խորհրդոցը խելքս չէր հասներ, վասն զի քու Բռնդ, ո՛վ Աստուած իմ, արարչութեանդ ամենաբարձր գաղաթիւները բնակելով, իրեն հնազանդ եղողները միայն զէպի իրեն կը քաշէ՝ կը բարձրացնէ. եւ այս պատճառաւ նոյն արարչութեան ստորին յարկաց մէջ մեր մարմինն տնչով, խոնարհ բնակութիւն մը հաստատեց հոն իրեն համար, եւ առանկով այն հոգիքը՝ զորս իրեն կ'ուզէ քաշել եւ սիրոյ առաքելութեան մէջ կրթել, չըլլայ թէ իրենց ումին վրայ վստահին, այլ նոյն իսկ Աստուածութիւնը իրենցմէ վար՝ ունայնացած տեսնալով, հանգչին վստահութեամբ այն մարմին առած Աստուծոյն վրայ, որպէս զի իրեն հետ օր մը կարենան վերանալ»

Ահաւասիկ առաջին թեւն որ կը պակսի Օգոստինոսին Յիսուսի Քրիստոսի միջնորդութեամբը տանալու համար առ Աստուած. Սակայն ուրիշ թեւ մ'ալ կը պակսի. թէպէտ եւ հիմա յանցաւոր եւ անկարգ կողերէն ալտա է, բայց այսու ամենայնիւ գաղտնի վերքեր ունի դեռ սրտին մէջ. Թողունք որ դարձեալ ինքը պատմէ. այս անգամ աւելի եւս խոնարհութեամբ կը խօսի. «Սկսեւ էի արդէն սիրել զքեզ, ո՛վ Աստուած իմ, եւ այս բանիս համար ուրախութիւնս չափ չունէր. բայց ափսոս որ այն սիրոյն մէջ չէի կրնար յորստեւել. վասն զի մինչդեռ մէկ կողմէն քու զեղեցկութեանդ վսեմ տեսարանը կը դրաւէր զիս, միւս կողմէն թշուառ ու ծանրագին կշիռ մը կը հեռացընէր զիս քեզմէ, եւ վար կը ձգէր, եւ ասանկով դարձեալ գետին կը զլորտկէի հեծելով. այն կշիռը՝ կրիցս դարչելի սովորութիւններն էին. Բայց քու յիշատակդ ալ մտքէս չէր ելար, եւ համոզուած էի որ քեզի միայն կապուելու էի. սակայն կ'ըզգայի նաեւ որ քեզի հետ միանալու համար ինչ որ պէտք էի ըլլալ՝ այն չէի. որովհետեւ մարմնոյ ապականութիւնը հոգին կը ծանրացնէր, եւ մինչդեռ ինքը վերին յարկերը միայն կը ցանկար բնակիլ, այն անհնազանդ հողեղէն չէնքը զինքն ալ միառնող զէպի երկիր կը քաշկրտէր»

Թէպէտ եւ Օղոստինոս խոնարհութեան եւ մաքրութեան երկու թեւերը դեռ չունի, որոնցմով մարդս դուրս թեամբ եւ ուզածին պէս կ'ելլայ ու կ'իջնայ, այսու ամենայնիւ սկսած է բարձրանալ ընդունած լուսոյն զօրութեամբը . ստէպ անգամ նիւթական արարածներէն ճամբայ կ'ելլար, եւ աստիճանն աստիճան կը բարձրանար, նիւթականներէն՝ աննիւթականներն անցնելով, հոգիներէն՝ հրեշտակները, եւ յետին վարագոյրն ալ վերցնելով՝ հրեշտակներէն մինչեւ առ Աստուած կը համեմէր, այն Աստուածն որուն մէկ հատիկ կայծն ալ ահ ու զոգով կը նըշմարուի։ «Ափսոս որ նայուածքս չէի կրնար անկել երկար ատեն Աստուծոյ վրայ, շուտով վար կ'իջնայի, կ'ըսէ, ակարութեանս պատճառաւ, եւ այն տեսնուած կայծին սիրալիր յիշատակը սոսկ կը մնար մաքիս մէջ . այն անուշաւէտ եւ աղնիւ մուռնոյն ուղածիս պէս չկարենալուն համար ճաշակել, դառն կսկիծ մը սիրտս կը մաշեցնէր»։

Միթէ այն փայլուն կայծը, եւ անմիջապէս ետքը այն խոր մթութիւնը, այն սիրալիր յիշատակը, այն անուշ եւ վաղանցուկ բուրմանց ճաշակը, այն կսկիծներն այս աշխարհքիս կենաց սովորական պատկերը չե՞ն արդեօք։ Այո՛, այս կերպով Աստուած կը կաղզուրէ նորադարձի մը հոգին, քիչ մը երկրէս վեր կը հանէ զանիկայ, եւ անցողական իրաց արհամարհանք, եւ երկնայնոց սէր զրդելու նպատակաւ, երկնային քաղցրաշունչ հոգմոց եւ անուշահամ կերակրոց ճաշակը կ'ըսկսի տալ ։

(Շարայարեւի)

ՊԱՏԿԵՐ տասն էս հինգ օրը մի անգամ կը հրատարակուի :

Բաժանորդագրութեան տարեկան գինն է
Կ. Պօլսոյ համար 40 դահեկան :
Գաւառաց եւ օտար երկիրներու համար
քորատարի ծախսն ի միասին հաշուելով 50 « «

Խորաքանդիշը թիւ 2 դահեկան

ՊԱՏԿԵՐԻ խմբագրատունն է ի Բերա , Եւշիլ փողոց
Թիւ 1 , ուր պետք է դիմել բաժանորդագրութեան եւ քերթին
վերաբերեալ այլ ամենան խնդրոց համար :

RÉDACTION DU BADGUERE

Constantinople, Péra, rue YÉCHIL N ° 1

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیله طبع اولمشدر

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

— — —

- 1 Իմաստասիրական. ՆԵՐՍԷՍ Յ. Վ. ՓԱՓՍՋԵԱՆ
- 2 Ըստ գրոց եւ ըստ քաղղեական վկայագրաց Նահապետաց ժամանակագրութիւնն.
- 3 Աստղաբաշխական.
- 4 Տոմարական.
- 5 Մանր տեղեկութիւնք.
- 6 ՎԱՐՔ Ս. ՄՈՆԻՔԱՅԻ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ԱՐԻԿԵԱՆ